

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/komunikaty/195991,80-lat-temu-27-Wolynska-Dywizja-Piechoty-Armii-Krajowej-rozpoczela-Akcje-Burza.html>
02.03.2026, 11:00

80 lat temu 27 Wołyńska Dywizja Piechoty Armii Krajowej rozpoczęła Akcję „Burza”

15 stycznia 1944 roku 27 Wołyńska Dywizja Piechoty Armii Krajowej rozpoczęła na Wołyniu Akcję „Burza”. Wspomniana dywizja była największą polską jednostką partyzancką podczas II wojny światowej. Jej żołnierze mieli za zadanie chronić polską ludność przed eksterminacją ze strony Ukraińskiej Powstańczej Armii oraz wziąć udział w wyzwolaniu Wołynia. Przez pół roku stoczyli około 60 bitew.

15.01.2024

Wołyń w czasie II wojny światowej

W momencie wybuchu II wojny światowej w 1939 r., Polska znalazła się w tragicznej sytuacji, gdy została zaatakowana zarówno przez Niemcy, jak i Związek Sowiecki. Zgodnie z postanowieniami paktu Ribbentrop-Mołotow Wołyń, będący wschodnią częścią Polski, znalazł się pod okupacją sowiecką. Polską ludność dotknęły represje oraz wywózki w głąb Związku Sowieckiego. Jednak w czerwcu 1941 r. wojska niemieckie zaatakowały ZSRS i obszar Wołynia włączono do Rzeszy.

Na tym terenie większość stanowiła ludność ukraińska, która liczyła ponad 1,4 mln, natomiast Polaków było prawie 350 tys. Okupacja niemiecka przyniosła rozwój ukraińskiego podziemia nacjonalistycznego. Mając dużą swobodę działania, Organizacja Ukraińskich Nacjonalistów i Ukraińska Powstańcza Armia rozwinęły szeroką antypolską działalność, w celu odzyskania Wołynia dla Ukrainy. Antypolskie akcje nacjonalistów ukraińskich osiągnęły apogeum 11 lipca w 1943 r. Tego dnia oddziały UPA wymordowały ludność 99 polskich miejscowości. Eksterminacja ludności polskiej przez oddziały UPA wspomagane przez ukraińskie chłopstwo objęła wszystkie powiaty Wołynia.

W związku z mordami na Wołyniu tamtejsze dowództwo Armii Krajowej podjęło decyzję o skierowaniu sił konspiracyjnych do walki z UPA. 20 lipca 1943 r. płk Kazimierz Bąbiński pseudonim „Luboń”, Komendant Okręgu Wołyńskiego AK, wydał rozkaz powołania oddziałów partyzanckich, które miały chronić polską ludność. Drugą siłę stanowiły oddziały samoobrony.

Akcja „Burza”

20 listopada 1943 r. komendant główny Armii Krajowej, gen. Tadeusz Komorowski „Bór”, wydał rozkaz do przeprowadzenia akcji „Burza” na Kresach Wschodnich. 4 stycznia 1944 r. Armia Czerwona przekroczyła przedwojenną granicę polsko-sowiecką. Rząd Rzeczypospolitej Polskiej na Wychodźstwie zadeklarował gotowość współpracy z Sowietami w walce z Rzeszą Niemiecką oraz wyraził nadzieję, że Związek Sowiecki uszanuje prawa i interesy RP i jej obywateli na zajmowanych terenach.

Nastąpiła mobilizacja wołyńskich oddziałów AK. Żołnierze mieli przystąpić do realizacji planu „Burza”, czyli wzmożonej akcji dywersyjnej przeciwko Niemcom we współdziałaniu z Armią Czerwoną. Ich celem było opanowanie terenu i odtworzenie na nim legalnych ośrodków władzy polskiej, tak by można było wystąpić w roli suwerennego gospodarza.

Realizacja planu „Burza” rozpoczęła się na Wołyniu 15 stycznia 1944 r. W tym dniu ogłoszono

mobilizację Sił Okręgu. Koncentracja objęła ponad 6 tysięcy żołnierzy. 28 stycznia 1944 r. na odprawie oficerów sztabu w miejscowości Suszybaba na Wołyniu powołano 27. Wołyńską Dywizję Piechoty AK.

Na początku marca 1944 r. dowództwo dywizji nawiązało łączność z Armią Czerwoną i ustalono zasady współdziałania w walce przeciw Niemcom. Sowieci mieli respektować odrębność oddziałów AK, przyjmując, że jest to dywizja polska podlegająca władzom w Warszawie i Londynie.

Działania 27. Dywizji oraz rozwiązanie dywizji

Natychmiast po mobilizacji oddziały dywizji rozpoczęły walki z Niemcami i Ukraińcami. W styczniu i lutym doszło do starć z Niemcami m.in. w pobliżu Rakowca, w Zasmykach i osadzie Karczunek. Pierwszą walką, którą 27. WDP AK stoczyła we współdziałaniu z Armią Czerwoną, było uderzenie na Turzysk. 20 marca 1944 r. miejscowość została zdobyta. Wkrótce przeprowadzono kolejną akcję na miejscowość i stację kolejową Turopin oraz most kolejowy na Turii. Dzięki zdobyciu Turzyska i Turopina udało się przerwać połączenie kolejowe Kowla z Włodzimierzem Wołyńskim. Następnie oddziały 27. Dywizji brały udział w walkach o Kowel, natomiast w maju i czerwcu jej żołnierze przekroczyli Bug. W lipcu 27. Dywizja wzięła udział w akcji „Burza” na Lubelszczyźnie, jej żołnierze zajęli m.in. Kamionkę, Lubartów i Michów. Następnie wspólnie z korpusem sowieckim miała nacierać w kierunku Warszawy.

Niestety 25 lipca 1944 r., na spotkaniu oficerów dywizji ze stroną sowiecką w Skrobowie, zażądano od Polaków złożenia broni, a 27. Dywizja została siłą rozformowana. Część jej żołnierzy Sowieci rozstrzelali lub wywieźli do łagrów. 26 lipca 1944 r. na rozkaz płk. Jana Kotowicza „Twardego”, ostatniego dowódcy 27. Wołyńskiej Dywizji Piechoty AK, nastąpiło rozwiązanie jednostki dywizji pod Starym Tartakiem.

27. Wołyńska Dywizja Piechoty pozostaje ważnym symbolem bohaterstwa tych, którzy walczyli o przetrwanie polskiej społeczności w trudnych czasach wojny. Jej historia przypomina o dramatycznych wydarzeniach, które miały miejsce na Wołyniu, jednocześnie ukazując determinację Polaków do obrony własnego narodu w najtrudniejszych czasach.

W 2020 r. Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN na skwerze Wołyńskim w Warszawie przeprowadziło renowację pomnika 27. Wołyńskiej Dywizji Piechoty Armii Krajowej, który ma formę monumentalnego miecza. Ponadto oczyszczono 11 kamiennych kolumn-świec upamiętniających męczeństwo Polaków z 11 wołyńskich powiatów, ofiar rzezi wołyńskiej. Na każdej z kolumn odrestaurowano herb i nazwę powiatu. Kolumny zakończone są od góry „knotami” – lampami, od dołu są podświetlane reflektorami ukrytymi w bruku. Odnowiono inskrypcję na głównych tablicach. Prac remontowych doczekał się również pomnik z popiersiem gen. Jana Wojciecha Kiwerskiego, dowódcy 27. Wołyńskiej Dywizji Piechoty AK.

Zachęcamy również do zapoznania się z materiałami audio-video oraz artykułami naukowymi dotyczącymi Akcji „Burza” znajdującymi się w portalu przystanekhistoria.pl i na innych stronach IPN:

- Jacek Wołoszyn, [„Burza” na Lubelszczyźnie](#)
- Włodzimierz Suleja, [„Burza”](#)

- Jacek Sawicki, [Decyzja](#)
- Marek Gałęzowski, [Droga do „Burzy”](#)
- Marek Gałęzowski, [Akcja „Burza” i Powstanie Warszawskie](#)
- Teodor Gąsiorowski, [Burza nadeszła ze wschodu](#)
- Filip Musiał, [„Burza” ku wolności](#)
- IPNtv: Akcja „Burza”, afery mięsna i Dziennik Telewizyjny w PRL – Historia dla Ciebie odc. 29
[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

Centrala

166-175017Jeden z oddziałów 27. WDP AK na koncentracji (ze zbiorów Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej Okręg Wołyń)